

ПУКОВНИК
ПРОФ. ДР МИТРА КОВАЧ,
НАЧЕЛНИК УПРАВЕ
ЗА СТРАТЕГИЈСКО ПЛАНИРАЊЕ
МИНИСТАРСТВА ОДБРАНЕ

БУДУЋНОСТ САДАШЊИХ ОДЛУКА

Заставом, грбом и химном, препознатљивим симболима државности, систем одбране Србије се, очито не својом вољом, тек референдумским избором грађана Црне Горе вратио давно заборављеној традицији некадашње Српске војске. Наспрам такве духовне вертикале, надлежне институције ће убудуће креирати одбрамбени концепт, завршавајући започету реформу Војске, уз демократску цивилну контролу.

У савременим армијама света стратегијско планирање је једна од најзначајнијих функција система одбране. Учешће у управљању променама и креирање стратешких решења представљају садржаје те делатности. Како бројни теоретичари наглашавају, стратегијско планирање се не бави будућим одлукама, већ будућношћу садашњих.

Да би наш систем одбране достигао пројектоване циљеве, односно визију којој тежи, потребно је ваљано дефинисати и усмеравати његове садржаје, уважавајући околности у којима се затекао. За стратешка документа, комплексан развој система одбране, експертско оцењивање, организовање научне и инвентивне делатности надлежна је Управа за стратегијско планирање Министарства одбране.

Дилеме о систему одбране Републике Србије после црногорског референдума, безбедносним променама које су у том смислу настале, о даљем току реформе сада већ Војске Србије, поделили смо са пуковником проф. др Митром Ковачем, начелником Управе. Разговарали смо и о *Нацрту стратегијског прегледа одбране*, те о новинама које тај документ доноси у области организације, обуке, кадровске политике, опремања, инфраструктуре и финансирања Војске.

Шта се, заправо, променило у систему одбране после исхода црногорског референдума?

– Предвиђање спољашњих и унутрашњих чинилаца који утичу на систем одбране, његово функционисање и будућност, јесте једна од основних функција стратегиј-

ског планирања. С тим у вези, после одлуке грађана Црне Горе да живе у самосталној држави, настале су значајне промене у систему одбране. Садашњу ситуацију оптерећују махом нормативни проблеми. Управа за стратешко планирање и Министарство одбране су, још током израде стратешких докумената заједничке државе Србије и Црне Горе – *Стратегија одбране, Војна доктрина, Стратегијски преглед одбране*, водиле рачуна и о таквој друштвеној алтернативи. Законодавни и стратешко-доктринарни оквир је подржавао ситуацију и у случају одвајања Црне Горе. Зато се, ипак, може рећи да нове околности нису изненађење за систем одбране, нити су неочекивано стање или непрестив изазов. Све функције одбране државне заједнице пренете су на Републику Србију, јер је она у правном смислу наследила претходну државу. Важно је напоменути да систем одбране може без већих потешкоћа пратити настале промене и одговорити им. *Стратегијски преглед одбране Србије и Црне Горе* успешно је редефинисан за потребе Републике Србије. Слично ће се догодити и са *Војном доктрином*, која се поново преиспитује у Министарству и Војсци Србије. Започети реформски процеси и организационе промене наставиће се у току године према утврђеним плановима.

Није ли логично да тек из Стратегије националне безбедности произлазе остала стратегијска документа и законодавна решења?

– Док се не усвоји *Стратегија националне безбедности Републике Србије*, неће се расправљати о новој *Стратегији одбране* иако је она већ поприлично измењена. Тачно је да се на *Стратегију националне безбедности* наслањају остали документи, по којима раде Министарство одбране и Војска Србије. И *Војна доктрина Републике Србије* неопходна је за несметано функционисање оружаних снага. До краја месеца надлежни ће предложити *Војну доктрину* и *Закон о Војсци*, у складу са ставом Владе Републике Србије да некадашње институције државне заједнице у року од 45 дана разраде нове правне оквире. Још пре те одлуке започело је преиспитивање досадашње регулативе. То, међутим, не значи да ваља чекати да се најпре усвоји нови републички устав, а потом и поменуте стратегије како би се наставила реформа система одбране. Такав поступак био би погубан за систем. Наше је опредељење да се приоритетно до краја године, по прописаној скупштинској процедури, верификује *Нацрт стратегијског прегледа одбране*, јер је он основни документ за реформу комплетног одбрамбеног система и Војске Србије.

Хоће ли се у новим околностима мењати задаци и раније дефинисане мисије Војске?

– *Стратегија одбране* заједничке државе била је компромис између захтева политичких елита Србије и Црне Горе. Нове мисије и задаци српске војске биће детаљније дефинисани како би одговорали реалним безбедносним изазовима, ризицима и претњама, на националном, регионалном и међународном нивоу. У сваком случају, они неће знатније одступати од задатака које је некадашња заједничка држава усвојила. Стратешко опредељење система одбране остаје укључивање у евроатлантске безбедносне интеграције и сарадња са армијама у окружењу и војском Републике Црне Горе. Министарство одбране ће истовремено настојати да оконча започете реформске процесе у Војсци Србије.

Које новине доноси Нацрт стратегијског прегледа одбране?

– *Нацрт стратегијског прегледа одбране* у потпуности је одредио визију система одбране до 2015. и понудио основе за *План развоја* до 2010. године. Планиране организационе промене оствариваће се у Министарству и Војсци Србије до краја 2010. године. Оне представљају својврстан тест способности система, али и државе да

Сматрате ли да вредносне, нормативне, али и идеолошке новине у систему одбране треба да прати и промена војничке и старешинске униформе?

– Иако само спољашње, визуелне промене, попут нове заставе, грба и химне, чини ми се подједнако говоре о спремности система, али и његових припадника да прихвате и подрже другачије вредносне категорије. Зато сматрам да је неопходно усвојити нову униформу професионалних војника српске војске. То је врло значајно, а реално не кошта превише. Досадашња униформа, посебно старешина, потиче још из времена ЈНА. Може се рећи да осликава једно време и симболизује вредности са којима је неопходан дисконтинуитет. Ако желимо да достигнемо духовну вертикалу, професионалне квалитете некадашње Српске војске и вратимо се њеној међународно потврђеној традицији, верујем да ће надлежни имати слуха када је о униформи реч. Насупрот томе, још једна промена дугмади никоме неће ићи у прилог.

програмиран процес заврше у предвиђеном року. Све функције система одбране засноване су на новим друштвено препознатљивим и пожељним основама, уз поштовање међународно признатих стандарда и искустава држава из региона. Експертску помоћ пружиле су нам колеге из Министарства одбране Краљевине Норвешке и Директората за планирање НАТОа.

Може се рећи да Војска Србије и Црне Горе на основу стратешких опредељења из *Нацрта* прераста у оружану силу Републике Србије знатно мање бројну, делотворнију и технички опремљенију.

Снаге система одбране би до 2010. године бројале око 27.000 припадника – по 15 одсто официра и цивилних лица, 25 одсто подофицира и 45 одсто војника. До тог времена се очекује и потпуна професионализација војних састава. Измене у обуци, боља и планска попуна старешинским кадром обезбедиће оспособљене јединице, спремне да одговоре различитим изазовима на националном и међународном плану. Нема садржаја војне делатности којом се не бави *Нацрт стратегијског прегледа одбране*, тачније нема области у којој није дефинисао јасна стратешка опредељења и критеријуме. Ставовима су претходиле детаљне анализе и реалне финансијске пројекције. Из *Нацрта* проистичу *План развоја система одбране до 2010.* године и двадесетак програма развоја, који се односе на поједине функције и делатности у систему – кадровска, организациона и статусна питања, буџетирање задатака одбране, решавање стамбених проблема, те конверзија инфраструктуре. Поменути документи су ваљана основа за тачно и поуздано годишње планирање. *Нацрт* ће се, после верификације у Министарству одбране, упутити на јавну

расправу, како би се преиспитале његове евентуалне недоречености, а потом на усвајање у Скупштину Републике Србије.

Како ће се у пракси примењивати поједина решења?

– Министарство одбране је у протеклом периоду добро сарађивало са Владом Србије, што је добра претпоставка за примену решења која нуди *Нацрт стратегијског прегледа одбране*. Са државним органима ће се заједнички решавати проблеми инфраструктуре у систему одбране, односно вишак војних објеката, статус војнодоходовних установа и наменске индустрије, стамбена питања припадника Војске, али и остале дилеме које намеће реформа. Одвајањем Републике Црне

Наши витални безбедносни и одбрамбени интереси су одбрана Србије, сарадња и приступање међународним интеграцијама и организацијама, Европској унији, затим, изградња поверења, безбедности и стабилности у региону, те поштовање Резолуције 1244 Савета безбедности УН о Косову и Метохији.

Основу организационе структуре Војске Србије 2015. године представљаће батаљон-дивизион-ескадрила. Способност за размештај, одрживост, модуларност, расположивост и заштита, интегрисано управљање и командовање, најзначајнији су принципи по којима ће се развијати и оспособљавати команде и јединице Војске.

Мирнодопски састав Војске ће 2015. године бројати око 0,2 до 0,4 одсто популације. Предуслов за остваривање такве визија српске војске јесте издвајање око 2,4 одсто бруто друштвеног производа Републике Србије. Када се Војска буде ангажовала у мултинационалним операцијама, биће потребно обезбедити додатна финансијска средства, ван буџета одбране.

УСПОН ОБЕЛЕЖЕН ПАДОМ

Шта је неповољно утицало на систем одбране протеклих година?

– Систем одбране се у минутих двадесетак година није плански развијао. У њега нису улагале надлежне државне институције, али су га зато често злоупотребљавале. Ентропија је захватила све његове подсистеме и елементе. Такве околности биле су погодно тло за недозвољено пословање и бројне криминалне делатности, које су кулминирале у области стамбеног збрињавања. Систем је свакодневно сиромашао, а материјални положај његових припадника доведен је до границе egzистенције. Тек последњих неколико година, започетим реформским процесима, учињени су знатни помаци у Министарству одбране и Војсци Србије.

Горе олакшана је комуникација система одбране са државним институцијама Србије због једноставнијег одлучивања и отворен простор за лакше решавање нагомиланих проблема. Тако се реформски токови убрзавају, а могуће их је боље контролисати и подржавати. Како изостаје сукоб интереса и позивање на републички кључ у кадровској политици Министарства одбране, постојау изражене професионалне способности и захтеви струке.

Нацрт је разрадио нове начине стамбеног збрињавања запослених у систему одбране – доделу службених станова и кредитирање стамбене изградње по повољнијим условима. Предвиђају се, у том смислу, погодности у погледу каматних стопа и учешће државе за умањење основица по којима се отплаћују кредити. Такав модел примењује се у многим земљама света због специфичности војног позива и задатака које професионални војници обављају у међународној заједници. Доделом службених станова младим старешинама повећава се њихова мотивација. Предвиђено је, такође, финансирање јефтине градње за бивше и садашње припаднике Војске, чија су приманања недовољна за отплату кредита. Различита социјална помоћ планирана је и за припаднике Војске Србије који из система одбране не одлазе својом вољом. До краја 2010. године очекује се превазилажење стамбених потешкоћа највећег броја запослених у Министарству и Војсци.

Да ли је планирано опремање јединица Војске Србије савременим техничким средствима?

– Опремање, модернизација и развој Војске одвија ће се у континуитету јер представљају битан садржај реформе. Разматрано је и питање иновирања законодавне регулативе и прописаних процедура у тој области. У Нацрту стратегијског прегледа одбране су, на средњорочном нивоу, дефинисани приоритети опремања савременим техничким капацитетима војске Републике Србије до 2010. године. Обим и темпо зависе од финансијских средстава која се обезбеде из буџета или продаје вишка војних непокретности. Због старости оружја и опреме није могуће у кратком времену осавременити све јединице. Најпре ће се улагати у модернизацију сложених борбених система, потребних новим мисијама и задацима Војске – одређени типови ловачких и транспортних авиона, борбени и транспортни хеликоптери, командно-информациони системи, заштитна опрема војника, стрељачко наоружање специјалних састава, затим ракетни систем ПВО куб, самоходне хаубице и муниција за артиљеријска оруђа.

У оквиру Управе за стратегијско планирање Министарства одбране формиране су радне групе за реформу. Која је њихова улога?

– Нацрт стратегијског прегледа одбране предвидео је два смера сарадње у којима теку реформски процеси система одбране – у односу на надлежне државне институције и према евроатлантским безбедносним интеграцијама. До сада су са представницима Владе Републике Србије формиране радне групе за решавање стамбених проблема припадника Министарства и Војске, за продају и конверзију војне инфраструктуре и финансирање послова одбране. У току је оснивање и групе за дефинисање статуса војнодоходовних установа.

Међународну подршку планира и остварује Група за реформу система одбране Србија-Нато. У њој делује Координациона група, извршни координатор, Канцеларија, 14 радних и два ad hoc стола, који организују стручне скупове. Радни столови пружају добре услуге и експертску помоћ како би се функционисање система ускладило с његовим потребама и могућностима. Резултат њиховог рада јесу пројекти који представљају спону са

Програмима развоја одбране. Неке од пројеката кадровски и материјално помажу поједине земље. До сада су највећу подршку пружиле Краљевина Норвешка, Уједињено Краљевство Велика Британија и Северна Ирска, Немачка, Холандија и Данска. Концепт евроатлантске безбедности заснива се на сарадњи у области одбране, политике, безбедности или економије, чиме Војска Србије добија нову друштвену, регионалну и међународну димензију.

На који начин ће се убудуће развијати војна научноистраживачка делатност као истинска претпоставка напретка?

– Научноистраживачки рад је суштинска потреба система одбране. Како се по својој природи заснива на креативности, та делатност је услов и претпоставка развоја система. Војна научна мисао ће се у потпуности укључити у садашње друштвене оквире, односно истраживачке и научне институције државе. Експертски тимови Министарства одбране и Министарства за науку и технологију Републике Србије предложити ће моделе за дефинисање позиција и статуса војног научног кадра, те истраживачких установа Војске. Значајно је да се Институт за стратегијска истраживања, Војнотехнички институт и Војномедицинска академија региструју као републичке научноистраживачке установе да би равноправно учествовале у међународним пројектима. Планирано је и веће издвајање финансијских средстава за научну делатност у систему одбране, чиме се отварају могућности за бржи напредак и развој нових способности Војске Србије и друштва у целини. ■

Владимир ПОЧУЧ
Снимимо Звонко ПЕРГЕ